הבונה. לריך ליתן טעם אמאי תני בונה אחר זריקה והולאה[ד]: **מכה בפטיש.** פי' בקונטרס שמפולין בו את הסלע לאחר שחלבה ואין נראה לר"י דבמשכן לא היה בנין אבנים ולא סביב תנא גמר מלאכה לכלים דהוה במשכן ונקט מכה בפטיש דאהן דלא הוה במשכן אלא נראה לר"י דהאי מכה בפטיש הייט מכוש אחרון שמכה על הכלי בשעת גמר מלאכה:

כל שהוא **למאי** חוי. דוקא הכא אילטריך לפרושי דהוה דכוותיה במשכן משום דלא חשיב בנין כל שהוא אבל מוליא עיטרן ופלפלת כל שהוא סברא הוא דמימיי: **הכי** גרסינן **המצדד את האבן** חייב. ול"ג משום מכה בפטיש דבמסקנא מוקי לה בתחלה דלא שייך שם מכה בפטיש ועוד דאכתי קאי בכוונה:

וליטעמיך אימא סיפא אפילו העלה ע"ג דימום כו'. וכ"ג ר' יוסי אומר אפילו העלה אמי גרסינן ליה מאי קאמר וליטעמיך הא פליגי דרבנן עליה ובמוספתא נמי ל"ג ליה: **העושה** נקב בלול. קשה לרב דאמר משום בונה אמאי הפסיק מכה בפטיש בין מסתת לקודם דהוו מרווייהו משום בונה ולשמואל נמי ליתני תרווייהו בהדי הדדי: **האי** מאן דעייל שופתא בקופינא רב אמר חייב משום בונה. ואע"ג דקי"ל [ב]אין בנין בכלים אור"י דהייט דווקא בהחזרת [ג] בתי תריסין או במנורה של חוליות אבל בנין גמור מיקריב בכלים [ד]כמו בקרקע כדאמרי' בס"פ כירה (לעיל דף מז.) גבי מטה של טרסיס אם מקע חייב חטאת ומחזיר קני מנורה חייב חטאת וקרן עגולה ואין חילוק בין כלים לקרקע אלא במקום שאין חיזוק ואומנות דבכלי לא חשיב בנין ובקרקע חשיב בנין וכפ' בכל מערבין (עירובין דף לה.) גבי נתנו במגדל של עץ דמ"ס כלי הוא ואין בנין בכלים ומ"ס אהל הוא התם מיירי במנעול [ה] וקטיר במיתא דחשיב אביי לנסוף ולא הוצרכו לפרש משום דפשיטא דבהכי מיירי דבע"א יש סתירה ובנין בכלים וכן משמע מדמוקי אביי במנעול וקטיר במיתא דהוי כמו חותמות שבכלים הא לאו הכי אסור וכרש קוגיא דפרק ואמאי הוא במקום אחד ועיריכו במקום אחר הוא אע"ג דסתם מגדל של עץ הוא דהוי כלי דלמוכח בכמה דוכתי מעיקרא הוה סבר דאיירי שאי אפשר לקחת העירוב אלא על ידי סתירה גמורה:

לול של תרנגליין. דלא חשיב ליה שמואל בונה אומר ר"י משום דלא חשיב להאי פתח עשוי להכניס ולהוציא: [ועי' לקמן קמו.]: **אבל** בהגך תרתי אימא מודה בו'. ומקמייתא ובתרייתא נמי לא ידענן מגיעתא: בשלמא

הבונה כמה יבנה ויהא חייב [א]הבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעצד [ב] [ג]הקודח כל שהוא חייב זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב (וכן) רשב"ג אומר אף המכה בקורנס על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמתקן מלאכה: **גמ'** כל שהוא למאי חזיא א"ר ירמיה שכן עני חופר גומא להצניע בה פרוטותיו דכוותה גבי משכן שכן תופרי יריעות חופרין גומא להצניע בה מחטיהן אביי אמר כיון דמשתכי לא עבדי הכי אלא שכן עני עושה פיטפוטי כירה קטנה לשפות עליה קדירה קטנה דכוותה גבי משכן מבשלי סמנין לצבוע יריעות שחסרה מלאכתן עושין פיטפוטי כירה קטנה לשפות עליה יורה קטנה רב אחא בר יעקב אמר [ד]אין עניות במקום עשירות אלא שכן בעה"ב שיש לו נקב בבירתו וסותמו דכוותה גבי משכן שכן קרש שנפלה בו דרנא מטיף לתוכה אבר וסותמו אמר שמואל [ה]המצדד את האבן חייב מיתיבי [ו]אחד נותן את האבן ואחד נותן את הטיט הנותן את הטיט חייב [א] וליטעמיך אימא סיפא רבי יוסי אומר ואפילו העלה והניח על גבי דימום של אבנים חייב אלא [ז]תלתא בנייני הוו תתא מציעא ועילא תתא בעי צדודי ועפרא מציעא בעי נמי טינא עילאי בהנחה בעלמא: והמסתת: מסתת משום מאי מיחייב רב אמר משום בונה ושמואל אמר [ח]משום מכה בפטיש [ט]העושה נקב בלול של תרנגולים רב אמר משום בונה ושמואל אמר משום מכה בפטיש עייל שופתא בקופינא דמרא רב אמר [י]משום בונה ושמואל אמר משום מכה בפטיש וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רב משום דדרך בנין בכך אבל עושה נקב בלול של תרנגולים דאין דרך בנין בכך אימא מודה ליה לשמואל ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רב משום דדמי לבנין [יא]דעבדיה לאוירא אבל שופתא בקופינא דמרא דאין דרך בנין בכך אימא מודה ליה לשמואל ואי אשמעינן בהא בהא קאמר שמואל אבל בהגך תרתי אימא מודה ליה לרב צריכא בעא מיניה רב נתן בר אושעיא מרבי יוחנן מסתת משום מאי מיחייב אחוי ליה בידיה משום מכה בפטיש והאנן תנן המסתת והמכה בפטיש אימא המסתת המכה בפטיש ת"ש הקודח

הבונה. שאמרו בחטת מלאכות[ד] כמה יבנה כו': **מסתת.** מרבע את האבן ומתקנה הכל לפי המקום שיש מקומות שרגילין להחליק ויש מקומות שרגילין למרוק בה מריליס מריליס בחרל אשכנז: **המכה בפטיש.** גם הוא בחטת מלאכות[ה]. והוא כלע"ז פי"ק שמפולין בו את האבן מן הסלע לאחר שחלבה את האבן סביב ומבדיל מן הסר קלת הוא מכה בפטיש מכה גדולה והיא מתפרקת וטופלת וזהו גמר מלאכה של חולני אבן וכל הגומר בשבת מלאכה חולדת מכה בפטיש היא: **מעצד.** אף הוא כמו קורנס גדול של ברזל לבנין של ברזל[ו]: **והקודח.** טוקב עץ או אבן בכותל: **כל שהוא.** אכולהו קאי אמסתת ומכה בפטיש ובמעצד והקודח: **כל הפועה מלאכה ומלאכתו מתקיימת.** שיש מתקיימת כיולא בו [ז][ולין מוסיף עליה]: **כשבת.** תעשה מלאכה קאי: **על הסדן.** בלע"ז אינקלומ"א: **קורנס.** מרבע"ל: **מפני שהוא כמתקן מלאכה.** ולא"פ שאינו מכה על הפעולה אלא על הסדן וכגמרא[ח] מפרש מאי מתקן: **גמ' דמשתכי.** מעלין חלודה המחטין רוא"ל: **פטפוטי.** רגלי כירה כמין כלי ברזל שקורין טרפיי"ד מעמידין הכירה של חרס: **מבשלי סממנים לצבוע שחסרה מלאכתן.** שלמלמו למר לגיעתן וחסרה למלאכתן והולרכו לחזור ולבשל סמנין ולצבוע מעט: **יורה קטנה** גרסינן הכא: **אין עניות במקום עשירות.** לא עשו דבר בלמלוס אלא הכל מתחלתן דייס ויותר: **בכירבו.** כירה שהוא שהוא אוכל ושוכב מקפיד על חור קטן שבה אם מגונה הוא וסותמו בטיט: **דרנא.** חולעת: **המצדד את האבן.** מושיבה ומצדדה עד שתתייבשת בקרקעית יסוד הבנין יפה. מתוך שהוא מצדדה הוא מכיבה תחתיה ומושיבה בחרך חייב ואפילו לא נתן טיט הוי כונה כל שהוא דיש מקיימין כן בלא טיט: **הנותן את הטיט חייב.** אבל הנותן האבן פטור: **דימום.** שורת אבני חומה. אלמא בהמה בעלמא חייב ואפילו לא לידד ועליפא הא מדשמואל: **אלא.** לאו קושיא תלתא בנייני הוו: **אמר.** יסוד החומה תחתית שמושיבין אבנים על האדן בלא טיט בלדודי ועפר כל עצמו אינו אלא לצדד את האבן שתשב בשוה ולא תטה לכאן ולכאן ויהא עפר סביב לה לסומכה ובההוא אמר שמואל מילתיה. וכרייתא במציעא בל הבנין כולו שמן היסוד עד שורה העליונה בעי נמי טינא עם הלידוד: **עילאה.** דימום העליון שאין על גביו עוד דימום אינו חושש אם נוטה האבן לצד אחד הלכך בהמה בעלמא סגי והוא מילתא דרבי יוסי: **משום מאי.** מיחו תולדה מן החטאת הוא: **מכה בפטיש.** גמר מלאכה הוא שהמקום שהמתקן חרין זה לא יחרון עוד: **לול של תרנגולין.** של עץ הוא וסתום ומנקבו שילא הריח של צואה ולא יזיק לזו: **משום מכה בפטיש.** שהוא גמר מלאכת הלול וכל מידי דהוה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש כדאמרי' בפ' בלל גדול (דף פה.): **עייל שופתא בקופינא דמרא.** [יב]שופתא יתד קטן שמחכין בתוך בית יד של מרא בהיותו בנקב הבחל להדקו שלא יצא שקורין קאייל"ל: **קופינא.** הוא חור שבחלש המר: **מרא.** בלע"ז פוסי"ר: מסתת דרך בנין בכך: **ואי אשמעינן בהא.** בשושה נקב בלול: **דדמי לבנין.** שאף בבנין הבתים עושין נקבים לאויר כדקאמר ועבדי לאוירא חורים וחלונות: **ואי איתמר בהא.** בשופתא: **בהא קאמר שמואל.** דאי אתרו ביה משום בונה לא מיחייב דלאו בנין הוא: **אחוי בידיה.** מכה בתגרופו על כפו כמכה בפטיש: **אימא המסתת המכה בפטיש.** וה"ק המסתת שהוא חייב משום מכה בפטיש חייב בס"ש: הקודח

ממורת הש"ס

ב) מנחות מז., ג) [מתוכות קי: זבחים פח: מנחות פט. תמיד פט. לח:]. ד) [לקמן קמו.]. ה) [לעיל עג.]. ו) [פס].

ז) בכ"ק דף קיט. ליטו דולד"ה, ח) ני' רש"ל. ט) [לקמן קנ.]. ע) עיין ניטין לב. ד"ה אמתא, י) [ועי' מר"ש שמן טעם לזה]. כ) [כלה י.]. ל) [ועי' תוס' לעיל עד: ד"ה חכיתא].

הגהות הב"ח

(א) בתוספתא והקודח כל שהוא: (ב) תוס' ד"ה אלו מקלן וכו' בסחוטת תרסין כל"ל ומיהא כתי נמחק: (ג) בא"ד כמנעול דקטיר:

הגהות הגר"א

[א] נכ' ולטעמיך אימא סיפא. נמחק ר"י אומר ואפי' ג"ר ל"ל שנים מינים וכ"ה בירושלמי ואח' אם לאי נגרסא סיפא לרבנן ועי' תוס' ד"ה ולטעמיך וכו':

לעזי רש"י

פר"ק. מערר.
דולדו"ד (בכפה"ש)
[דולדור"א]. מעצד ומעין גרזן.
אינקלומ"א. סדן.
מרטר"ל. פטיש.
רואי"ל [רדוול"א]. חלודה.
טריפיר"ר. חצובה (בעלת שלוש רגליים).
קאיינ"ל [קריין]. טריז.
פרשוי"ר. תעלה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com